

Management onderzoeksdata: hoofdlijnen beleid Protestantse Theologische Universiteit

Preambule

De Protestantse Theologische Universiteit hecht eraan dat het onderzoek dat door de aan haar verbonden wetenschappelijke medewerkers en bij haar ingeschreven studenten wordt verricht dan wel onder haar verantwoordelijkheid plaatsvindt gebeurt op basis van de beginselen en normen van integere wetenschapsbeoefening, zoals deze hun neerslag hebben gevonden in de Nederlandse gedragscode wetenschapsbeoefening.

In het kader van integer wetenschapsbeleid staat de Protestantse Theologische Universiteit voor transparante beoefening van wetenschappelijk onderzoek. Deze transparantie houdt in dat publicaties en onderzoeksdata als output van onderzoeksactiviteiten toegankelijk worden gemaakt, voorzover mogelijk en wenselijk. Deze toegankelijkheid borgt de zichtbaarheid, controleerbaarheid en het hergebruik van het onderzoek.

Ten behoeve van de toegankelijkheid van de onderzoeksdata heeft het college van bestuur een beleid vastgesteld dat de uitgangspunten voor zorgvuldige omgang met onderzoeksdata beoogt te borgen. Dit instellingsbeleid is vastgelegd in deze nota.

Regelgevend kader

Het datamanagement beleid is gebaseerd op de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, het Standard Evaluation Protocol for Research Assessments in the Netherlands 2015-2021 en relevante wet- en regelgeving, zoals de Wet bescherming persoonsgegevens, de Wet medisch wetenschappelijk onderzoek en de wetten en regels met betrekking tot intellectueel eigendom in verband met de eigendom van de onderzoeksdata.

Doel van het beleid onderzoeksdata management

Het doel van het vastgestelde beleid omtrent management van onderzoeksdata is:

1. dat onderzoekers op een zorgvuldige manier met hun onderzoeksdata omgaan, zodat:
 - de impact van onderzoek wordt vergroot;
 - onderzoekers kunnen aantonen dat zij hun onderzoek hebben verricht op basis van de beginselen en normen van wetenschappelijke integriteit
 - onderzoekers voldoen aan wettelijke vereisten, gedragscodes en eisen van subsidieverstrekkers op het gebied van het beheer van onderzoeksdata
2. dat bij onderzoekers de bewustwording van het belang van management van onderzoeksdata wordt vergroot;
3. dat bij onderzoekers de verantwoordelijkheden ten aanzien van management van onderzoeksdata worden verhelderd.

Reikwijdte van het beleid onderzoeksdata management

Dit beleid en de bijbehorende nadere regelingen zijn van toepassing op de verzameling, bewerking, analyse, opslag, en archivering van onderzoeksdata door onderzoekers van de Protestantse Theologische Universiteit.

Onderzoekers

Onder onderzoekers worden in het kader van het beleid verstaan:

1. alle bij de universiteit aangestelde en gedetacheerde medewerkers
2. alle bij de universiteit geregistreerde (kandidaat) promovendi
3. alle bij de universiteit ingeschreven master-studenten voor zover het gaat om data die in het kader van het afstudeeronderzoek/ de masterscriptie wordt verzameld.

Onderzoeksdata

Onder onderzoeksdata worden verstaan:

1. vastgelegde informatie, in de zin van ruwe en bewerkte data, die noodzakelijk is om de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en de uitspraken over het onderwerp van onderzoek te onderbouwen, zoals tekst, beeld, geluid, spreadsheets, databases, statistische gegevens, etc., en
2. alle beschrijvingen van het onderzoeksproces (zoals protocollen, fieldnotes, codeboeken, etc.) die nodig zijn om zo volledig mogelijk te reconstrueren hoe de onderzoeker tot zijn uitspraken over het onderwerp van onderzoek is gekomen.

Verantwoordelijkheid voor het naleven van het beleid

De primaire verantwoordelijkheid (*Responsibility*) voor de naleving van deze hoofdlijnen van beleid en bijbehorende nadere regelingen berust:

1. voor wat betreft medewerkers bij de betreffende medewerker
2. voor wat betreft promovendi bij de eerste promotor
3. voor wat betreft masterstudenten bij de eerste begeleider van de thesis

Voor zover aan een onderzoek door meer onderzoekers wordt samengewerkt wordt een hoofdonderzoeker of projectleider aangewezen. Deze hoofdonderzoeker of projectleider is primair verantwoordelijk voor de naleving van deze hoofdlijnen van beleid en alle in het verlengde daarvan opgestelde nadere regelingen.

De eindverantwoordelijkheid (*Accountability*) voor de naleving van deze hoofdlijnen van beleid en de in het verlengde daarvan opgestelde nadere regelingen berust:

1. voor wat betreft medewerkers bij: de voorzitter van de leerstoelgroep (leerstoelhouder)
2. voor wat betreft promovendi bij: het hoofd van de Graduate School
3. voor wat betreft masterstudenten: de opleidingsdirecteur

De directeur onderwijs en de directeur Graduate School zien er op toe dat studenten leren hun onderzoeksdata zorgvuldig te managen en zij zich daarbij rekenschap leren geven van deze hoofdlijnen van beleid. Ze doen dat door er op toe te zien dat een en ander wordt geadresseerd in het onderwijs en er op toe te zien dat begeleiders en promotoren hun verantwoordelijkheid kennen en deze actief invullen bij de start, de voortgangsbewaking en de afronding van het onderzoek van hun studenten en promovendi. De voorzitters van de leerstoelgroepen zien er op toe dat hun medewerkers hun verantwoordelijkheid kennen en invullen en zorgen waar nodig voor bijscholing van medewerkers.

Verantwoordelijkheid onderzoeker

Onverminderd de primaire verantwoordelijkheid van de medewerker, eerste promotor respectievelijk eerste begeleider masterthesis, alsmede de eindverantwoordelijkheid van de leerstoelhouder, hoofd Graduate School respectievelijk directeur onderwijs zijn onderzoekers verantwoordelijk voor:

1. de naleving van wettelijke en ethische vereisten ten aanzien van hun onderzoeksdata, inclusief toetsing bij ethische commissies indien nodig
2. het betrouwbaar, herleidbaar en veilig opslaan van hun onderzoeksdata in de verschillende fases van het onderzoeksproces: het voorbereiden, creëren, verzamelen, verwerken, analyseren, bewaren, beschikbaar maken en hergebruiken van data;

3. de archivering van hun onderzoeksdata voor ten minste 10 jaar na het moment van publicatie tenzij wettelijke bepalingen anders voorschrijven;
4. het delen van hun onderzoeksdata voor wetenschappelijk gebruik en ter verificatie tenzij wettelijke bepalingen dat verhinderen;
5. ingeval van verzameling en bewerking van persoonsgegevens bij hun onderzoek de melding bij de Functionaris voor de gegevensbescherming van de PThU, zoals bedoeld in de Wet Bescherming Persoonsgegevens.

Verantwoordelijkheid leerstoelhouder, eerste promotor, begeleider masterthesis

Onverminderd de primaire verantwoordelijkheid van de medewerker, eerste promotor respectievelijk eerste begeleider masterthesis, alsmede de eindverantwoordelijkheid van de leerstoelhouder, hoofd Graduate School respectievelijk directeur onderwijs zijn leerstoelhouder, eerste promotor en begeleiders van mastertheses verantwoordelijk voor het maken van afspraken met onderzoekers over het beheer van hun onderzoeksdata in geval van uitdiensttreding of uitschrijving bij de PThU.

Verantwoordelijkheid universiteit

De universiteit is verantwoordelijk voor:

1. het aanbieden van basisfaciliteiten voor het management van onderzoeksdata, bestaande uit een voor het deugdelijk beheer van data geschikte infrastructuur en ondersteuning.
2. het geven van trainingen, ondersteuning en advies aan onderzoekers over het management van onderzoeksdata.

Eigendom en gebruiksrecht onderzoeksdata

De onderzoeksdata die door onderzoekers van de universiteit zijn verzameld zijn eigendom van de universiteit tenzij met de opdrachtgever of financier van het onderzoek door of namens het college van bestuur van de universiteit anders is overeengekomen.

De onderzoeker die de dataset heeft verzameld heeft het gebruiksrecht zolang hij/zij als onderzoeker aan de universiteit krachtens een dienstverband verbonden is. Dat gebruiksrecht komt te vervallen zodra die relatie wordt beëindigd. Het gebruiksrecht kan door het college van bestuur alleen worden verlengd voor zover door de eindverantwoordelijke functionaris kan worden vastgesteld dat de onderzoeker de data alleen opnieuw zal gebruiken onder de verantwoordelijkheid van een instelling voor hoger onderwijs die de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening onderschrijft. Aan de verlenging van het gebruiksrecht kunnen nadere voorwaarden worden verbonden.

Het gebruiksrecht kan, na overleg met de onderzoeker die de data heeft verzameld, door de eindverantwoordelijke functionaris, worden toegekend aan andere onderzoekers van de universiteit. Aan dat gebruiksrecht kunnen nadere voorwaarden worden verbonden.

Management van onderzoeksdata

Het management van onderzoeksdata bestaat uit onderscheiden fases:

- de planning van het datamanagement
- de verzameling, opslag, bewerking en analyse van data gedurende de looptijd van het onderzoek
- archivering van data na afloop van het onderzoek

Planning van het datamanagement

Voor aanvang van elk onderzoek wordt een datamanagementplan opgesteld. Een datamanagementplan maakt onderdeel uit van de beschrijving van het onderzoeksproject. Het plan beschrijft hoe de onderzoeker gedurende het project de verzameling, opslag, bewerking en analyse van de gegenereerde data inricht en uitvoert en hoe deze na afloop van het onderzoek de verkregen data en resultaten archiveert. De onderzoeker hanteert voor het schrijven van het datamanagementplan het format dat de universiteit beschikbaar stelt en dat aansluit bij de eisen die een eventueel beoogde subsidieverstrekker daaraan stelt.

Verzameling, opslag, bewerking en analyse van de data tijdens onderzoek

Met betrekking tot de verzameling, opslag, bewerking en analyse van onderzoeksdata gelden de volgende bijzondere aandachtspunten.

Persoonsgegevens

Wanneer ten behoeve van het onderzoek persoonsgegevens worden verzameld heeft de onderzoeker te maken met de Wet bescherming persoonsgegevens. Deze wet regelt de bescherming van de privacy van de bij het onderzoek betrokken personen, niet zijnde de onderzoekers. Een persoonsgegeven is elk gegeven over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. Dit wil zeggen dat het gegeven direct betrekking heeft op iemand, of tot deze persoon te herleiden is. Bovendien is alleen sprake van een persoonsgegeven wanneer het gegeven betrekking heeft op een nog in leven zijnde persoon. De Wet bescherming persoonsgegevens kent naast de voor de hand liggende gegevens (naam, adres, woonplaats) bijzondere gegevens. Daaronder worden gerekend gevoelige gegevens betreffende een persoon, zoals godsdienst of gezondheid. Deze bijzondere gegevens zijn door de wetgever extra beschermd.

Aan de PThU worden ten behoeve van onderzoek in voorkomende gevallen persoonsgegevens verzameld, opgeslagen, bewerkt en geanalyseerd. Onderzoekers dragen verantwoordelijkheid voor een zorgvuldige omgang met deze gegevens en houden zich daarbij aan de bij wet- en regelgeving gegeven richtlijnen.

College van Bestuur

Datum vergadering: 9 maart 2017

Agendapunt: Datamanagement

Verzameling persoonsgegevens

Wanneer bij het onderzoek mensen zodanig worden betrokken dat gegevens betreffende hun persoon worden verzameld door de onderzoeker, vindt verzameling van deze gegevens niet eerder plaats dan nadat de betreffende persoon een *informed consent* heeft ontvangen en ondertekend.

Een *informed consent* is bedoeld om de deelnemer aan het onderzoek:

- volledig te informeren over het doel van het onderzoek en de manier waarop de onderzoeker omgaat met de via de deelnemer verkregen data. Deze informatie verheldert voor de deelnemer hoe de privacy van hem of haar wordt beschermd. Daarboven geeft het de deelnemer informatie over het doel met het oog waarop data omtrent zijn of haar persoon worden verzameld, bewaard en bewerkt. Dit is van bijzonder belang, omdat krachtens de Wet bescherming persoonsgegevens de instantie die de data verzamelt niet toestaat deze data voor een ander doel dan waarvoor deze zijn verkregen te bewerken en gebruiken zonder dat de persoon waarop deze data betrekking hebben daarvoor voorafgaande toestemming heeft verleend;
- expliciet te doen verklaren dat deze de door de onderzoeker verstrekte informatie betreffende het onderzoek heeft begrepen en vrijwillig deelneemt aan het onderzoek.

Een *informed consent* betreft de op schrift gestelde informatieverzorging voorzien van een handtekening van de aan het onderzoek deelnemende persoon. De universiteit draagt zorg voor formulieren die voldoen aan de bij wet- en regelgeving gestelde eisen met betrekking tot een *informed consent*.

Opslag van onderzoeksdata

Met betrekking tot de opslag en bewaring van data geldt het zorgvuldigheidsbeginsel. Dit betekent dat onderzoeksdata op een niet openbaar toegankelijke en beschermde plaats bewaard moeten worden.

Voor zover data in papieren archieven wordt opgeslagen geldt dat daartoe een afsluitbare kast die niet toegankelijk is voor anderen dan de onderzoeker of het team van onderzoekers dat als uitvoerder van het onderzoek geregistreerd staat.

Voor zover data op digitale gegevensdragers wordt bewaard geldt dat daartoe uitsluitend beschermde schijven worden benut. Op basis van de gezamenlijke en gedeelde verantwoordelijkheid van onderzoekers en universiteit geldt dat onderzoeksdata uitsluitend wordt opgeslagen op daarvoor bestemde netwerkschijven van de universiteit.

Opslagmedia zoals lokale schijven, portable media (USB-sticks, externe schijven, DVD's, etc.) en cloudvoorzieningen (Dropbox, Onedrive, Google Drive, etc.) voldoen niet aan de vereisten voor zorgvuldig en verantwoorde opslag van onderzoeksdata. Dit geldt in het bijzonder voor opslag van data die betrekking heeft op persoonsgegevens.

Onderzoekers die op grond van een dienstverband aan de universiteit zijn verbonden beschikken over toegang tot de H (home) en G (group) directory. De home directory is uitsluitend toegankelijk voor de individuele onderzoeker op basis van de koppeling van zijn of haar VU-net ID aan deze directory. De group directory kan voor daarvoor aangewezen mappen toegankelijk worden gemaakt voor vooraf geïdentificeerde onderzoekers die over een VU-net ID beschikken. Met behulp van de group directory kunnen data worden gedeeld met collega onderzoekers van de PThU.

Om data die is opgeslagen te kunnen benaderen vanaf andere plaatsen dan de werkplek op een van de vestigingen is het mogelijk via data.vu.nl de bestanden van de home en group directory te benaderen.

In geval het vanwege de gevoelige aard van de opgeslagen data en rekening houdend met de plaats van waaraf toegang tot de data moet worden gekregen onvoldoende veilig is om via data.vu.nl de directories te benaderen kan gebruik worden gemaakt van Remote desktop. Deze voorziening maakt het mogelijk vanaf een willekeurige plaats in de wereld en met allerlei apparatuur via het internet te werken op de eigen digitale werkplek.

Voor onderzoekers die geen dienstverband met de PThU hebben, noch op grond van een dienstverband met een onderzoeks- of onderwijsinstelling toegang hebben tot voldoende beveiligde digitale netwerkschijven, en die onderzoek verrichten ten behoeve van een project dat bij de PThU is ondergebracht moet een ad hoc oplossing worden gevonden. Deze kan bestaan uit het verstrekken van een onbezoldigde overeenkomst van gastvrijheid op basis waarvan een VU-net ID wordt toegekend met behulp waarvan toegang kan worden verleend tot een home en/of group directory.

Delen van onderzoeksdata

Wanneer ten behoeve van het onderzoek de door een onderzoeker verzamelde en opgeslagen data gedeeld moet worden met andere onderzoekers gelden ook dan de eisen van zorgvuldigheid. In het bijzonder moet elk risico op een data-lek in de zin van de Wet datalekken worden vermeden. Dat wil zeggen dat onderzoeksdata niet gedeeld mag worden door middel van het overhandigen van portable media of het delen van de data in een cloud-voorziening. Evenmin mag data worden gedeeld door middel van verzending van e-mails, eventueel met toevoeging van bestanden die de data bevatten. Het verlenen van toegang tot de data aan een andere onderzoeker die in het licht van het onderzoek en met het oog op het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld als belanghebbend kan worden aangemerkt, mag uitsluitend geschieden door het verlenen van toegang tot de schijf waarop de data zijn bewaard.

Voor collega-onderzoekers die werkzaam zijn aan de PThU is het mogelijk toegang te verlenen via een daartoe aangewezen map op de group directory.

Het is ook mogelijk data te delen met onderzoekers die geen dienstverband hebben met de PThU. Dit geldt bijvoorbeeld voor buitenpromovendi, research fellows of gastonderzoekers. Daartoe sluit de PThU een overeenkomst van gastvrijheid op basis waarvan een VU-net ID wordt toegekend en een home

directory. Zo nodig kan aan een dergelijke onderzoeker de toegang tot een map op de group directory worden verleend.

Een andere mogelijkheid om in samenwerking data te delen met andere onderzoekers en studenten die werkzaam zijn aan een instelling voor hoger onderwijs in Nederland respectievelijk aan een dergelijke instelling staan ingeschreven wordt gecreëerd door het inrichten van een EDU-groep. Binnen een dergelijke groep wordt samengewerkt in een besloten omgeving waartoe alleen genodigden toegang toe hebben.

Wetenschappelijke integriteit

Bij de verzameling, bewerking en analyse van data worden de in Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening vastgelegde principes en daarop gebaseerde normen zorgvuldig toegepast. De integriteit van de verzameling, bewerking en analyse van data wordt actief gecontroleerd door degene die de primaire verantwoordelijkheid heeft voor de naleving van deze hoofdlijnen van beleid. In het geval van medewerkers geldt dat een medewerker altijd een collega laat meekijken naar de verzameling, bewerking en analyse van onderzoeksdata. Wie dat is wordt in het data management plan vastgelegd.

Archivering van onderzoeksdata

De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening vereist dat iedere wetenschapper de onderzoeksgegevens ten behoeve van de transparantie en reproduceerbaarheid beschikbaar stelt aan derden. Tevens dienen onderzoekers hun gegevens betreffende het onderzoek te archiveren zodat andere wetenschappers deze kunnen hergebruiken.

Het archiveren van data vindt plaats wanneer een publicatie gebaseerd op de dataset is gepubliceerd. Ook kan tot archivering worden overgegaan wanneer de publicatie nog niet is uitgebracht, maar de data-analyse heeft plaatsgevonden en het vanwege de gevoeligheid van de data vereist is dat de data op een veilige plaats worden bewaard. In het tweede geval is van belang dat de data een zogenaamd statisch karakter hebben en niet meer bewerkt hoeven te worden.

Welke data worden gearchiveerd?

In elk geval worden de volgende gegevens gearchiveerd:

- het data management plan
- de ruwe en bewerkte data voor zover het primaire data betreft (data die de onderzoeker zelf heeft verzameld)
- beschrijving van de plaats van de dataset voor zover het secundaire data betreft (data die afkomstig zijn van derden)
- alle voor het onderzoeksproces relevante beschrijvingen die inzichtelijk maken op basis van welke methode de onderzoeker tot zijn uitspraken over het onderwerp van het onderzoek is gekomen en die het mogelijk maakt voor derden dit proces te reconstrueren.
- de ondertekende informed consent formulieren

- metadata met behulp waarvan door anderen de dataset gevonden kan worden.

Wanneer vindt archivering plaats?

De onderzoeksdata en bijbehorende documenten worden uiterlijk binnen drie maanden na afronding van het onderzoek en publicatie van de resultaten gearchiveerd.

Waar vindt archivering plaats?

Archivering van onderzoeksdata kan op basis van drie systemen plaatsvinden:

1. *DataverseNL*: binnen dit systeem kan vanuit een publicatie een link worden aangebracht naar de dataset en kunnen data online gedeeld worden op basis van archieven als DANS.
2. *Archstore*: een systeem voor het bewaren van data in een archief voor een termijn van 10 jaar. Data die zijn opgenomen in *Archstore* zijn statisch gearchiveerd. Dit wil zeggen dat de gegevens uitsluitend ter verificatie geraadpleegd kunnen worden. Raadplegen van deze data is op verzoek mogelijk.
3. *Darkstore*: een systeem bedoeld voor het bewaren van gevoelige gegevens waaraan bijzondere beveiligingseisen worden gesteld. Gegevens die in dit systeem worden bewaard zijn uitsluitend toegankelijk voor daartoe vooraf geautoriseerde personen, zoals de onderzoeker zelf. Derden krijgen in principe geen toegang tot deze gegevens.

Termijn van bewaren van onderzoeksdata

De data die zijn gearchiveerd worden in beginsel gedurende een termijn van 10 jaar bewaard, tenzij wettelijke bepalingen een andere termijn voorschrijven.